

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

15. ožujka 2011. (*)

„Rimska konvencija o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze - Ugovor o radu
- Izbor od strane stranaka - Prisilne norme prava koje se primjenjuju u nedostatku
izbora - Određivanje tog prava - Pojam države u kojoj radnik ,obično obavlja svoj
posao' - Radnik koji obavlja svoj posao u više država ugovornica”

U predmetu C-29/10,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju Protokola od 19. prosinca 1988. o
tumačenju Suda Europskih zajednica Konvencije o pravu koje se primjenjuje na
ugovorne obveze, koji je uputio Cour d'appel de Luxembourg (Luksemburg),
odlukom od 13. siječnja 2010. koju je Sud zaprimio 18. siječnja 2010. u postupku

Heiko Koelzsch

protiv

Velikog Vojvodstva Luksemburg,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: V. Skouris, predsjednik, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts
and J.-C. Bonichot, predsjednici vijeća, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, U.
Lõhmus, P. Lindh and C. Toader (izvjestiteljica), suci,

nezavisna odvjetnica: V. Trstenjak,

tajnik: R. Šereš, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 26. listopada 2010.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Koelzscha, P. Goergen, *avocat*,
- za État du Grand-Duché de Luxembourg, G. Neu i A. Corre, *avocats*,
- za vladu Grčke, T. Papadopoulou i K. Georgiadis, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, A.-M. Rouchaud-Joët i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 16. prosinca 2010.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 6. stavka 2. točke (a) Konvencije o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze otvorene za potpisivanje u Rimu 19. lipnja 1980. (SL 1980 L 266, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 13., str. 7.) (u daljnjem tekstu: Rimska konvencija), koja se odnosi na pojedinačne ugovore o radu.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru tužbe za utvrđivanje odgovornosti („*action en responsabilité*”) H. Koelzscha protiv État du Grand-Duché de Luxembourg (Veliko Vojvodstvo Luksemburg), koja se temelji na navodnom kršenju te odredbe Rimske konvencije od strane pravosudnih tijela te države. Navedena tijela trebala su odlučiti u tužbi za naknadu štete („*action en dommages*”) protiv međunarodnog prijevoznika, društva Ove Ostergaard Luxembourg SA, ranije Gasa Spedition Luxembourg (u daljnjem tekstu: Gasa) sa sjedištem u Luxembourggu, s kojima je sklopio ugovor o radu.

Pravni okvir

Odredbe prava koje se primjenjuje na ugovorne obveze i nadležnost u građanskim i trgovačkim stvarima

Rimska konvencija

- 3 Članak 3. stavak 1. Rimske konvencije glasi:

„Na ugovor se primjenjuje pravo koje izaberu ugovorne stranke. Izbor mora biti izražen ili proizlaziti s razumnom sigurnošću iz uvjeta ugovora ili okolnosti slučaja. Stranke mogu odabrati pravo koje se primjenjuje na cijeli ugovor ili samo na neki dio ugovora.“

- 4 Člankom 6. Rimske konvencije, naslovljen „Pojedinačni ugovor o radu“, predviđa se:

„1. Neovisno o odredbama članka 3., u slučaju ugovora o radu, izbor prava stranaka [pravo koje izaberu stranke] radniku ne uskraćuje zaštitu koju mu daju prisilne norme prava koje bi se primjenjivalo na temelju stavka 2. u slučaju neizbora prava [da pravo nije odabrano].

2. Neovisno o odredbama članka 4., na ugovore o radu primjenjuje se, u slučaju nedostatka izbora u skladu s člankom 3.:

- a) pravo države u kojoj radnik obično obavlja svoj posao sukladno ugovoru, čak ako je privremeno zaposlen u drugoj državi; ili
- b) ako radnik obično ne obavlja svoj posao u samo jednoj državi, pravo one države u kojoj se nalazi mjesto poslovanja preko kojeg je zaposlen;

osim ako iz okolnosti u cjelini proizlazi da je ugovor više povezan s drugom državom, u kojem slučaju se na ugovor primjenjuje pravo te države.“

- 5 Člankom 2. Prvog protokola o tumačenju Suda Europskih zajednica Konvencije o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze, otvorenoj za potpisivanje u Rimu 19. lipnja 1980., (SL 1998 C 27, str. 47.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 13., str. 37.) (u daljnjem tekstu: Protokol o tumačenju Rimske konvencije) predviđa se:

„Svaki od dolje navedenih sudova može od Suda zatražiti da donese odluku o prethodnom pitanju postavljenom u slučaju u tijeku pred tim sudom i koje se odnosi na tumačenje odredaba sadržanih u pravnim aktima iz članka 1. ako taj sud smatra da je odluka o tom pitanju potrebna radi donošenja presude

[...]

- b) sudovi država ugovornica kada djeluju kao žalbeni sudovi.”

Uredba (EZ) br. 593/2008

- 6 Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL 2008 L 177, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 109.) zamijenila je Rimsku konvenciju. Ova uredba primjenjuje se na ugovore sklopljene počevši od 17. prosinca 2009.

- 7 Člankom 8. Uredbe br. 593/2008, naslovljenim „Pojedinačni ugovor o radu“, predviđa se:

„1. Individualni ugovor o radu podliježe pravu koje odaberu ugovorne stranke u skladu s člankom 3. Međutim, takav izbor prava ne može za posljedicu imati lišavanje zaposlenika [radnika] zaštite koju im osiguravaju odredbe od kojih se ne može sporazumno odstupiti na temelju prava koje bi, u slučaju da ono nije odabrano, bilo mjerodavno na temelju stavaka 2., 3. i 4. ovog članka.

2. Ako se mjerodavno pravo ne može utvrditi na temelju stavka 2. [Ukoliko stranke nisu odabrale pravo koje se primjenjuje na pojedinačni ugovor o radu], ugovor podliježe pravu države u kojoj, odnosno iz koje zaposlenik [radnik] uobičajeno izvršava svoj posao na temelju ugovora. Ne smatra se da je država u kojoj se posao uobičajeno izvršava promijenjena, ako je zaposlenik [radnik] privremeno zaposlen.

3. Ako se mjerodavno pravo ne može utvrditi na temelju stavka 2., ugovor podliježe pravu države u kojoj se nalazi mjesto poslovanja u kojoj je zaposlenik [radnik] zaposlen.

4. Kad je jasno iz svih okolnosti slučaja da je ugovor u najbližoj vezi s državom koja nije država navedena u staccima 2. i 3., mjerodavno je pravo te druge države.”

Konvencija iz Bruxellesa

- 8 Člankom 5. Konvencije iz Bruxellesa od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972 L 299, str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.), kako je izmijenjena Konvencijom od 29. studenoga 1996. o pristupanju Republike Austrije, Republike Finske i Kraljevine Švedske (SL 1997 C 15, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 14., str. 82.), (u daljnjem tekstu: Konvencija iz Bruxellesa) predviđa se:

„Osobu s domicilom u državi ugovornici moguće je tužiti u drugoj državi ugovornici:

1) u stvarima koje se odnose na ugovore, pred sudovima u mjestu izvršenja predmetne obveze; u stvarima koje se odnose na pojedinačne ugovore o radu, pred sudovima u mjestu u kojemu zaposlenik [radnik] obično obavlja svoj posao ili ako zaposlenik [radnik] obično ne obavlja svoj posao samo u jednoj državi, poslodavac također može biti tužen pred sudovima u mjestu u kojemu se nalazi ili se nalazila poslovna jedinica koja je zaposlenika [radnika] zaposlila;

[...].”

Uredba (EZ) br. 44/2001

- 9 Uredbom Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001 L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.) zamijenjena je Konvencija iz Bruxellesa.
- 10 Članak 19. Uredbe br. 44/2001 glasi:

„Poslodavac s domicilom u državi članici može biti tužen:

1. pred sudovima države članice u kojoj ima domicil; ili
2. u drugoj državi članici:
  - (a) pred sudovima u mjestu u kojemu zaposlenik [radnik] obično obavlja posao ili pred sudovima mjesta u kojemu je posljednji puta obavljao posao, ili
  - (b) ako zaposlenik [radnik] ne obavlja ili nije obično obavljao svoj posao samo u jednoj državi, pred sudovima u mjestu u kojemu se nalazi ili se nalazila poslovna jedinica koja ga je zaposlila.”

Nacionalno pravo

- 11 Člankom 34. stavkom 1. luksemburškog zakona od 18. svibnja 1979. o reformi radničkih vijeća (*Mémorial A 1979.*, br. 45, str. 948.) predviđa se:

„Članovi i zamjenici radničkih vijeća ne smiju biti otpušteni tijekom mandata; otpuštanje člana radničkog vijeća smatra se ništavnim.”

- 12 Članak 15. stavak 1. njemačkog zakona o zaštiti od otpuštanja (Kündigungsschutzgesetz) glasi:

„Otpuštanje člana radničkog vijeća [...] nezakonito je osim ako postoje činjenice koje na temelju uvjerljivih razloga opravdavaju otpuštanje radnika bez najave, te osim ako je odobrenje potrebno u skladu sa stavkom 103. Zakona o organizaciji poduzeća (Betriebsverfassungsgesetz) izdano ili zamijenjeno sudskom odlukom. Nakon što je mandat člana radničkog vijeća, delegata [...] istekao, otpuštanje je nezakonito [...] osim ako postoje činjenice koje na temelju uvjerljivih razloga opravdavaju otpuštanje radnika bez najave. Ove se odredbe ne primjenjuju ako je članstvo u radničkom vijeću prekinuto na temelju sudske odluke.

Nakon isteka mandata, otpuštanje je nezakonito godinu dana.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 13 Na temelju ugovora o radu potpisanog u Luksemburgu 16. listopada 1998., vozač teškog teretnog vozila H. Koelzsch, s domicilom u Osnabrücku u Njemačkoj, zaposlen je u poduzeću Gasa kao vozač u međunarodnom prometu. Sklopljeni ugovor sadrži odredbu koja se odnosi na luksemburški zakon od 24. svibnja 1989. o ugovorima o radu (*Mémorial A 1989*, br. 35, str. 612.) te odredbu kojom se sudovima te države daje isključiva nadležnost.
- 14 Gasa je društvo-kći društva Gasa Odense Blomster a/s, koje je osnovano u skladu s danskim pravom. Bavi se prijevozom cvijeća i drugog bilja iz Odensea u Danskoj prema destinacijama većinom u Njemačkoj ali i u drugim europskim državama, kamionima koji su smješteni u Kasselu, Neukirchen/Vluyndu i Osnabrücku u Njemačkoj. Gasa nema sjedište ni urede u Njemačkoj. Kamioni su registrirani u Luksemburgu, a vozači imaju luksemburško socijalno osiguranje.
- 15 Nakon najave restrukturiranja Gase te smanjenja aktivnosti prijevoza iz Njemačke, radnici tog društva osnovali su 13. siječnja 2001. radničko vijeće („Betriebsrat“) u toj državi, a H. Koelzsch izabran je 5. ožujka 2001. za zamjenskog člana.
- 16 Pismom od 13. ožujka 2001. direktor Gase prekinuo je ugovor o radu H. Koelzscha s učinkom od 15. svibnja 2001.

Tužba za poništenje otpuštanja te tužba za naknadu štete protiv Gase

- 17 H. Koelzsch je prvo pobijao odluku o otpuštanju u Njemačkoj pred Arbeitsgerichtom (Radnim sudom) u Osnabrücku, koji se odlukom od 4. srpnja 2001. proglasio mjesno nenadležnim. H. Koelzsch je bez uspjeha uložio žalbu protiv te odluke Landesarbeitsgerichtu (Regionalnom radnom sudu) u Osnabrücku.
- 18 Tužbom od 24. srpnja 2002., H. Koelzsch je pokrenuo postupak protiv Ove Ostergaard Luxembourg SA, sljednika Gase pred Tribunal du travail de Luxembourg (luksemburškim radnim sudom), u kojoj je tražio odštetu za neopravdani otkaz te naknadu zbog nepoštovanja otkaznog roka kao i zaostale plaće. Tvrdio je da su, bez obzira što je luksemburško pravo odabrano kao *lex contractus*, prisilne norme njemačkog prava koje štite članove radničkih vijeća mjerodavne u sporu u smislu

članka 6. stavka 1. Rimske konvencije, jer bi se u nedostatku izbora od strane stranaka na ugovor primjenjivalo njemačko pravo. Stoga je tvrdio da je njegovo otpuštanje nezakonito jer stavak 15. njemačkog zakona o zaštiti od otpuštanja zabranjuje otpuštanje članova radničkih vijeća te, u skladu sa sudskom praksom Bundesarbeitsgerichta (Federalnog radnog suda), ta se zabrana odnosi i na zamjenske članove.

- 19 U presudi od 4. ožujka 2004. Tribunal du travail de Luxembourg odlučio je da spor podliježe isključivo luksemburškom pravu te je prema tome, između ostaloga, primijenio Zakon od 18. svibnja 1979. o reformi radničkih vijeća.
- 20 Meritum te presude potvrdio je Cour d'appel de Luxembourg (luksemburški žalbeni sud) svojom presudom od 26. svibnja 2005. u kojoj je također mišljenja kako je zahtjev H. Koelzscha da se primijeni njemačko pravo o zaštiti od otpuštanja nešto novo te stoga nedopušteno. Cour de cassation de Luxembourg (luksemburški kasacijski sud) također je dobio žalbu na tu odluku presudom od 15. lipnja 2006.

Tužba protiv države za naknadu štete zbog kršenja Rimske konvencije od strane pravosudnih tijela

- 21 Nakon konačnog dovršetka postupaka pred luksemburškim sudovima, H. Koelzsch je 1. ožujka 2007. podnio tužbu za naknadu štete protiv Velikog Vojvodstva Luksemburg u skladu s prvim stavkom članka 1. Zakona od 1. rujna 1988. o građanskoj odgovornosti države i javnih tijela (Loi du 1er septembre 1988 relative à la responsabilité civile de l'État et des collectivités publiques) (*Mémorial A* 1988, br. 51, str. 1000.) pozivajući se na nepravilnosti u funkcioniranju sudskih službi.
- 22 H. Koelzsch je posebno tvrdio kako je sudskim odlukama prekršen članak 6. stavci 1. i 2. Rimske konvencije tvrdnjom da se prisilne norme njemačkog prava o zaštiti od otpuštanja ne mogu primijeniti na njegov ugovor o radu, kao i odbijanjem zahtjeva da se prethodnom odlukom Suda razjasni, u svjetlu činjenica ovog slučaja, poveznica mjesta u kojem se obično obavlja posao.
- 23 Presudom od 9. studenoga 2007., Tribunal d'arrondissement de Luxembourg (luksemburški okružni sud) odlučio je da je tužba dopuštena ali neutemeljena. Sud je posebno u pogledu utvrđivanja mjerodavnog prava zaključio da su sudovi koji su odlučivali o sporu između H. Koelzscha i njegovog poslodavca ispravno presudili da je luksemburško pravo mjerodavno za ugovor o radu, pa se članak 6. stavak 2. Rimske konvencije nije mogao uzeti u obzir. Nadalje, sud je odlučio da tijela koja zastupaju osoblje podliježu prisilnim normama prava zemlje u kojoj poslodavac ima poslovni nastan.
- 24 H. Koelzsch je 17. lipnja 2008. podnio žalbu protiv te presude sudu koji je uputio zahtjev.
- 25 Cour d'appel de Luxembourg smatra da prigovor žalitelja na tumačenje članka 6. stavka 1. Rimske konvencije od strane luksemburških sudova nije u potpunosti neutemeljen, jer ti sudovi nisu utvrdili koje bi se pravo u nedostatku izbora stranaka primjenjivalo na temelju te odredbe.

- 26 Ističe da, ako se luksemburško pravo smatra pravom mjerodavnim za ugovor u nedostatku izbora stranaka, nije potrebno uspoređivati to pravo i odredbe njemačkog prava koje je žalitelj istaknuo da bi se utvrdilo što je za radnika povoljnije u smislu članka 6. stavka 1. Rimske konvencije. Međutim, ako je njemačko pravo mjerodavno u nedostatku izbora od strane stranaka, obvezujuće značajke odredbi luksemburškog prava o otpuštanju ne sprečavaju primjenu njemačkog prava o posebnoj zaštiti od otpuštanja članova radničkih vijeća.
- 27 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, poveznice iz članka 6. stavka 2. Rimske konvencije, posebice ona o zemlji uobičajenog obavljanja posla, u tom pogledu ne dopuštaju da se njemačko pravo odmah odbaci kao *lex contractus*, za razliku od pristupa koji je u svojoj presudi imao Tribunal d'arrondissement de Luxembourg.
- 28 Sud koji je uputio zahtjev smatra da potreba za dosljednošću govori u prilog tumačenju koncepta „države u kojoj radnik obično obavlja svoj posao” u smislu članka 6. stavka 2. točke (a) Rimske konvencije, s obzirom na sadržaj članka 5. stavka 1. Konvencije iz Bruxellesa te uzimajući u obzir tekst članka 19. Uredbe br. 44/2001 te članka 8. Uredbe br. 593/2008 koji se odnose ne samo na državu u kojoj se posao obavlja već i na državu iz koje radnik obavlja svoje aktivnosti.
- 29 Zbog tih je razmatranja Cour d'appel de Luxembourg odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Trebali li se pravilo o sukobu zakona iz članka 6. stavka 2. točke (a) Rimske konvencije [...], u kojoj stoji da se ugovor o radu uređuje pravom države u kojoj radnik obično obavlja svoj posao sukladno ugovoru, tumačiti na način da se, kada radnik radi u više država, ali se sustavno vraća u jednu od njih, ta država mora smatrati onom u kojoj radnik obično obavlja svoj posao?”

O prethodnom pitanju

- 30 Budući da je pitanje uputio žalbeni sud, Sud je nadležan za davanje odgovora na zahtjev za prethodnu odluku u skladu s Prvim protokolom o tumačenju Rimske konvencije, koji je stupio na snagu 1. kolovoza 2004.
- 31 Kako bi se odgovorilo na prethodno pitanje, valja dati tumačenje pravila iz članka 6. stavka 2. točke (a) Rimske konvencije te posebice poveznice države u kojoj radnik „obično obavlja svoj posao”.
- 32 Kako je Europska komisija ispravno istaknula, u tom smislu valja ustvrditi da se poveznica mora tumačiti neovisno, u smislu da se značenje i područje primjene pravila o kojem se traži prethodna odluka ne mogu utvrditi na temelju prava suda pred kojim se vodi postupak, već moraju biti utvrđeni u skladu s dosljednim i neovisnim kriterijima kako bi se jamčila potpuna učinkovitost Rimske konvencije s obzirom na ciljeve postavljene u njoj (vidjeti po analogiji presudu od 13. srpnja 1993. *Mulox IBC*, C-125/92 Zb., str. I-4075., t. 10. i 16.).
- 33 Nadalje, takvim tumačenjem ne smije se zanemariti tumačenje u odnosu na poveznice iz članka 5. stavka 1. Konvencije iz Bruxellesa kada one utvrđuju pravila za određivanje nadležnosti za ista pitanja i uređuju slične pojmove. Iz preambule Rimske

konvencije proizlazi da je ona sklopljena kako bi se u području međunarodnog privatnog prava nastavilo ujednačavanje prava koje je započelo usvajanjem Konvencije iz Bruxellesa (vidjeti presudu od 6. listopada 2009., ICF, C-133/08, Zb., str. I-9687., t. 22.).

- 34 U pogledu sadržaja članka 6. Rimske konvencije, valja ustvrditi da on propisuje posebna pravila o rješavanju sukoba zakona u vezi s pojedinačnim ugovorom o radu. Ta pravila odstupaju od općih pravila iz članaka 3. i 4. te konvencije o slobodnom izboru mjerodavnog prava i poveznicama za određivanje prava u nedostatku takvog izbora.
- 35 Članak 6. stavak 1. Rimske konvencije ograničava slobodu izbora mjerodavnog prava. Predviđa da ugovorne stranke ne mogu sporazumno isključiti primjenu prisilnih normi prava koje bi uređivale ugovor u nedostatku takvog izbora.
- 36 Članak 6. stavak 2. Rimske konvencije utvrđuje poveznice koje su bilo iz države u kojoj radnik „obično obavlja svoj posao” (a), ili u nedostatku takvog mjesta, iz sjedišta „mjesta poslovanja preko kojeg je zaposlen” (b). Člankom 6. stavkom 2. također se predviđa da ove dvije poveznice nisu primjenjive ako iz okolnosti u cjelini proizlazi da je ugovor uže povezan s drugom državom, a u tom se slučaju na ugovor primjenjuje pravo te države.
- 37 U svom zahtjevu za prethodnu odluku, Cour d’appel de Luxembourg u biti želi utvrditi koja je od dvije poveznice mjerodavna za ugovor o kojem se odlučuje u glavnom postupku.
- 38 Prema mišljenju Velikog Vojvodstva Luksemburg, iz teksta članka 6. Rimske konvencije proizlazi da je situacija iz zahtjeva za prethodnu odluku koja se odnosi na zapošljavanje u sektoru prometa ona iz poveznice u članku 6. stavku 2. točki (b) Rimske konvencije. Dopuštanje primjene poveznice iz članka 6. stavka 2. točke (a) na takav ugovor imalo bi, prema tome, učinak da bi članak 6. stavak 2. točka (b) Konvencije, koji se upravo odnosi na slučajeve u kojima radnici obično ne obavljaju posao u jednoj državi, izgubio smisao.
- 39 Suprotno tome, prema mišljenju tužitelja u glavnom postupku, grčkoj vladi i Komisiji, iz sudske prakse Suda o članku 5. stavku 1. Konvencije iz Bruxellesa proizlazi da dosljedno tumačenje poveznice mjesta u kojem radnik „obično obavlja svoj posao” ima za posljedicu da se pravilo također može primijeniti u slučajevima kad se posao obavlja u više država članica. Posebice ističu da je, za potrebe određivanja tog mjesta, Sud uputio na mjesto iz kojeg radnik uglavnom izvršava obveze prema poslodavcu (gore navedena presuda Mulox IBC, t. 21. do 23.) ili na mjesto u kojem je osnovao radno središte djelatnosti (presuda od 9. siječnja 1997., Rutten, C-383/95, Zb., str. I-57., t. 23.), ili u nedostatku ureda, na mjesto u kojem radnik obavlja većinu svog posla (presuda od 27. veljače 2002., Weber, C-37/00, Zb., str. I-2013, t. 42.).
- 40 U tom smislu, iz Izvješća Giuliana i Lagardea o Konvenciji o pravu koje je mjerodavno za ugovorne obveze (SL 1980, C 282, str. 1.) [neslužbeni prijevod] proizlazi da je članak 6. Konvencije bio osmišljen kako bi „na odgovarajući način uredio slučajeve u kojima interesi jedne ugovorne stranke nisu na istoj razini kao i

interesi druge te na taj način osigurao odgovarajuću zaštitu stranci koja je sa socioekonomskog stajališta slabija stranka u ugovornom odnosu“.

- 41 Sud se u tumačenju pravila nadležnosti u odnosu na ugovore utvrđene Konvencijom iz Bruxellesa također vodio tim načelima. Presudio je da je kad radnik obavlja posao u više država ugovornica, kao što je slučaj u glavnom postupku, potrebno uzeti u obzir potrebu osiguravanja adekvatne zaštite radniku kao slabijoj ugovornoj stranci (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Rutten, t. 22. te presudu od 10. travnja 2003., Pugliese, C-437/00, Zb., str. I-3573., t. 18.).
- 42 Iz toga proizlazi da, s obzirom na to da je cilj članka 6. Rimske konvencije osigurati odgovarajuću zaštitu radniku, navedena odredba mora se tumačiti u smislu da jamči primjenjivost prava države u kojoj radnik obavlja posao, a ne prava države u kojoj poslodavac ima poslovni nastan. U prvoj državi radnik obavlja svoje gospodarske i socijalne dužnosti te prema mišljenju nezavisne odvjetnice u točki 50. svog mišljenja, na tom mjestu poslovno i političko okružje utječe na aktivnosti rada. Stoga poštovanje propisa o zaštiti radnog mjesta te države mora biti zajamčeno u mjeri u kojoj je to moguće.
- 43 Prema tome, uzimajući u obzir cilj članka 6. Rimske konvencije, valja ustvrditi da je poveznicu države u kojoj radnik „obično obavlja svoj posao”, iz njezinog članka 6. stavka 2. točke (a), potrebno široko tumačiti, dok bi se poveznica „mjesta poslovanja preko kojeg je [radnik] zaposlen” iz njezinog članka 6. stavka 2. točke (b) trebala primjenjivati u slučajevima ako predmetni sudac ne može utvrditi državu uobičajenog obavljanja posla.
- 44 Iz gore navedenog proizlazi da se poveznica iz članka 6. stavka 2. točke (a) Rimske konvencije također može primijeniti u situaciji, kao što je to slučaj u glavnom postupku, kada radnik izvršava svoje aktivnosti u više država ugovornica, ukoliko je sud pred kojim se vodi postupak u mogućnosti utvrditi državu s kojom posao ima značajnu vezu.
- 45 U skladu sa sudskom praksom Suda navedenom u točki 39. ove presude, koja ostaje relevantna za analizu članka 6. stavka 2. Rimske konvencije, kad se posao obavlja u više država članica, poveznicu države u kojoj radnik obično obavlja posao treba široko tumačiti tako da se odnosi na mjesto u kojem ili iz kojeg radnik zapravo izvršava svoje radne aktivnosti te, ako ne postoji središte djelatnosti, na mjesto u kojem izvršava većinu svojih aktivnosti.
- 46 Nadalje, to je tumačenje dosljedno tekstu nove odredbe o pravilima o sukobu zakona koji se odnose na pojedinačne ugovore o radu, uvedene Uredbom br. 593/2008, koja nije primjenjiva na ovaj slučaj *ratione temporis*. U skladu s člankom 8. te uredbe, ukoliko stranke nisu odabrale pravo koje se primjenjuje na pojedinačni ugovor o radu, ugovor se uređuje pravom države u kojoj ili iz koje radnik obično obavlja svoj posao sukladno ugovoru. Ukoliko je radnik privremeno zaposlen u drugoj državi, smatrat će se da nije došlo do promjene države u kojoj obično obavlja posao. To pravo ostaje primjenjivo u slučajevima kad radnik privremeno izvršava dužnosti u drugoj državi. Nadalje, u skladu s uvodnom odredbom 23. te uredbe, tumačenje te odredbe mora se voditi načelima *favor laboratoris* tako da slabije ugovorne stranke budu zaštićene „pravilima o sukobu zakona koja su povoljnija”.

- 47 Iz gore navedenog proizlazi da sud koji je uputio zahtjev mora široko tumačiti poveznicu iz članka 6. stavka 2. točke (a) Rimske konvencije kako bi utvrdio je li tužitelj u glavnom postupku uobičajeno obavljao posao u jednoj državi ugovornici, te ukoliko je to slučaj, o kojoj se državi ugovornici radi.
- 48 Prema tome, u svjetlu prirode posla u sektoru međunarodnog prometa koji je predmet glavnog postupka, sud koji je uputio zahtjev treba, u skladu s mišljenjem nezavisne odvjetnice u točkama 93. do 96., uzeti u obzir sve čimbenike koji obilježavaju aktivnost radnika.
- 49 Taj sud posebno treba utvrditi u kojoj državi se nalazi mjesto iz kojeg radnik obavlja djelatnost prijevoza, iz kojeg prima radne upute te organizira svoj posao, te mjesto na kojem se nalaze njegova sredstva za rad. Također treba utvrditi mjesta u kojima se većinom odvija prijevoz, u kojima se vrši istovar robe te mjesto u koje se radnik vraća nakon izvršenja zadatka.
- 50 U tim okolnostima na postavljeno pitanje valja odgovoriti na način da članak 6. stavak 2. točka (a) Rimske konvencije treba tumačiti u smislu da je, kada radnik izvršava svoje aktivnosti u više država ugovornica, država u kojoj radnik obično obavlja posao na temelju ugovora, u smislu te odredbe, upravo ona u kojoj ili iz koje, u svjetlu svih čimbenika koji karakteriziraju tu aktivnost, radnik obavlja veći dio svojih obaveza prema poslodavcu.

Troškovi

- 51 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 6. stavak 2. točka (a) Konvencije o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze otvorene za potpisivanje u Rimu 19. lipnja 1980. valja tumačiti u smislu da je, kada radnik izvršava svoje aktivnosti u više država ugovornica, zemlja u kojoj radnik obično obavlja posao na temelju ugovora, u smislu te odredbe, upravo ona u kojoj ili iz koje, u svjetlu svih čimbenika koji karakteriziraju tu aktivnost, radnik obavlja veći dio svojih obaveza prema poslodavcu.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: francuski.